

Susann Östergård
Ekolog
Telefon 08-508 28 936
susann.ostergard@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

SÖDERTÖRNSEKOLOGERNAS GRODDJURSPROJEKT 2008

Anmälan av rapport.

Förslag till beslut

- 1 Godkänna anmälan av rapporten.
- 2 För kännedom överlämna rapporten till stadsdelsförvaltningarna, exploateringskontoret, idrottsförvaltningen, stadsbyggandskontoret, stadsmuseiförvaltningen och trafikkontoret.

Gunnar Söderholm

Ulf Mohlander

Sammanfattning

Groddjuren är globalt hotade och alla groddjursarter är fridlysta i Sverige. Groddjuren är en indikator vid bedömning av naturkvalitet och förekomst av vissa ekosystemtjänster.

Det mellankommunala nätverket Södertörnsekologerna har med stöd från Landstingets miljöanslag inventerat groddjur på 151 platser, varav femtio inom Stockholms stad. Fynd av arter, hot på undersökta platser, förslag till åtgärder och strategi för lokal och regional övervakning av groddjur m.m., beskrivs i rapporten ”Södertörnsekologernas groddjursprojekt 2008. – Ett rikt och nära djurliv: Miljöövervakning av groddjur i och nära tätort”.

Projektresultat har redan använts som underlag i stadens verksamheter, t.ex. fysisk planering och tillsyn.

Bakgrund

Groddjuren är globalt hotade och alla groddjursarter är fridlysta i Sverige. Arten större vattensalamander är med på Bernkonventionens lista över skyddade arter samt är upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv. Groddjuren bidrar till flera ekosystemtjänster¹ t.ex. rekreation, naturupplevelser, naturpedagogik och bekämpning av oönskade småkryp i odlingar. Påverkan på groddjuren har alltså inte bara betydelse för växt- och djurlivet utan också för människors nyttjande av naturen.

Uppföljning av åtgärder som har genomförts för att gynna groddjur i Sverige har påvisat goda resultat och på flera platser har man kunnat hejda negativa trender för groddjurspopulationer.

Södertörnsekologerna är ett snart 20-årigt mellankommunalt nätverk för samverkan och kunskapsutbyte i naturvårdsfrågor. År 2008 lät man inventera groddjur på 151 platser, varav femtio inom Stockholms stad. De övriga platserna är belägna inom kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem respektive Tyresö.

I rapporten ”Södertörnsekologernas groddjursprojekt 2008. – Ett rikt och nära djurliv: Miljöövervakning av groddjur i och nära tätort” redogörs för projektresultaten.

SYFTE OCH MÅL

I fokus för inventeringen var större vattensalamander vars skyddsstatus gör den särskilt angelägen att kartlägga och vars förekomst kan indikera hög biologisk mångfald i de miljöer som de lever i. Tätortsnära miljöer hade också hög prioritet.

Planerade projektresultat var:

- Ökade och aktuella kunskaper om groddjuren i regionen.
- Förslag till repeterbar och kostnadseffektiv inventeringsmetodik.
- Grund för en långsiktig övervakning av groddjur.
- Kommunvisa förslag till åtgärder som gynnar groddjur och växt- och djurlivet i övrigt som är beroende av samma typ av miljöer som groddjuren.
- Kunskapsunderlag för miljöbedömningar och prioriteringar i fysisk planering, exploatering, skydd av mark och vatten, skötsel och tillsyn, samt miljöförbättrande åtgärder och för utvärdering av undersökta nyanlagda dammar för groddjur.

¹ Ekosystemtjänst är ett begrepp som används för att beskriva de nyttor som ekosystem producerar/levererar – som resultat av arters aktiviteter i samspel med varandra och miljön – och som människor drar nytta av.

GENOMFÖRANDE

Miljöförvaltningen har ansvarat för projektet och genomfört det i samarbete med åtta andra kommuner. Medfinansier var Regionplane- och trafiknämnden, genom Landstingets miljöanslag. Länsstyrelsen i Stockholms län har delfinansierat inventering av större vattensalamander inom fem Natura 2000-lokaler. Omslutningen i projektet har varit 502 tkr varav 201 tkr kom från Landstingets miljöanslag. Kommunerna har i huvudsak bidragit med arbetstid.

Södertörnsekologerna samlade inför projektstarten externa experter för att belysa övervakning av groddjur, metodik och andra viktiga frågor för genomförandet av projektet. Under våren och sommaren inventerades 151 kända eller potentiella reproduktionsplatser för groddjur. Därefter följde arbetet med att sammanställa det digra inventeringsresultatet i en rapport, där också förslag till åtgärder, strategi för miljöövervakning av groddjur och erfarenheter från att genomföra denna typ av projekt presenteras. Fynden av groddjur rapporterades till ArtArken, Stockholms stads artdata-arkiv, samt till Artportalen, en nationell webbaserad samlingsplats för fynd av arter.

Alltsedan projektstarten har information om projektet funnits på kommuners hemsidor och Södertörnsekologernas gemensamma webbsida (se nedan). Under inventeringsskedet fick projektet stor uppmärksamhet av press, radio och tv. Deltagarna i projektet har under arbetets gång på olika sätt också rapporterat internt om pågående projekt. Exempelvis har rapportering skett kontinuerligt vid ordinarie möten i Stockholms stads naturvårdsnätverk, med representanter från stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, idrottsförvaltningen, stadsmuseiförvaltningen och miljöförvaltningen.

RESULTAT

Antalet undersökta lokaler skiljde sig åt mellan kommunerna och varje kommun gjorde egna prioriteringar när det gäller vilken typ av lokaler som skulle undersökas. Gemensamt var att söka platser med större vattensalamander. I Stockholms stad inventerades 51 lokaler, varav 23 var anlagda småvatten.

Om kommunerna på sikt vill behålla de undersökta groddjurspopulationerna rekommenderar inventerarna att olika typer av åtgärder genomförs. Inventeringsresultaten visar bland annat att anläggandet av nya småvatten har gett resultat, kanske i synnerhet för salamandrar men också för grodor och paddor. Vid inventeringen noterades inte bara förekomst av arter utan även direkt observerbara hot på platsen. Flera groddjurslokaler bedömdes vara hotade av uttorkning, predation från fisk och/eller biltrafik. Åtgärder som hindrar uttorkning av leklokaler under mars/april-september bedöms vara av stor betydelse. Andra förhållanden som kräver mer fördjupade studier för att kunna bedömas, som t.ex. kvalitet på spridningssamband mellan olika reproduktionslokaler, bedömdes inte i detta arbete.

Förvaltningens synpunkter

Det mellankommunala nätverket Södertörnsekologerna bidrar till naturvårdssatsningar som kräver mer specifik kompetens än vad en enskild kommun förfogar över eller som är kostsamma. Regional samverkan bidrar också till de enskilda kommunernas kompetensutveckling och förbättring av såväl kommunala som regionala naturvårdsunderlag.

Projektresultaten har uppnåtts och samarbetet har fungerat mycket bra mellan de medverkande aktörerna. Projektet har aktualiserat kunskapen om groddjursfaunan, en indikator i det fortgående samlade arbetet med att följa upp och övervaka stadens biologiska mångfald. Det har gett en bra men inte heltäckande beskrivning av var det finns groddjur eller hur situationen är för groddjursfaunan i Stockholms stad. Fördjupade analyser planeras.

Inventeringsresultaten bidrar till valideringen av Stadens habitatverktyg, som bland annat visar den sannolika utbredningen av groddjurens kärnområden och spridningszoner. Groddjurens förutsättningar är en av indikatorerna som används vid bedömning av höga naturvärden. Habitatverktyget är en viktig del i förvaltningens expertstöd till andra förvaltningar och bolag i frågor som rör stadens mark och vatten.

Projektresultaten i sig kan också användas – och har i viss mån redan använts i staden – för bedömningar och prioriteringar i fysisk planering, skydd, tillsyn och skötsel av mark och vatten. Goda bakgrundskunskaper, i det här fallet information om groddjur i kommunen, kan underlätta lösandet av eventuella målkonflikter, exempelvis mellan olika alternativa platser för ny bebyggelse. Flera undersökta platser ligger inom Stockholms stads naturreservat, vilket gett underlag för bedömning av status för groddjuren i reservaten. Inventeringsresultaten och strategin kan utgöra grund för fortsatt mellankommunal/regional miljöövervakning. Resultaten bedöms också kunna tjäna som underlag till regionala landskapsstrategier och andra regionala verktyg.

Utöver kommunala nämnder och tjänstemän kan företag, intresserad allmänhet och organisationer ta del av resultaten. Rapporten är tillgänglig via stadens hemsida <http://www.stockholm.se>, under KlimatMiljo/Natur, och på Södertörnsekologernas gemensamma informationssida <http://www.sodertornsekologerna.org/>.

Inventeringsdata har rapporterats till den för Stockholm stad särskilt utvecklade databasen ArtArken, vilken kan nås via <http://artarken.stockholm.se/> och till den nationella databasen Artportalen, <http://artportalen.se/>.

Bilagor

Bilaga 1	Rapporten ”Södertörnsekologernas groddjursprojekt 2008. – Ett rikt och nära djurliv: Miljöövervakning av groddjur i och nära tätort”.
Bilaga 2	Rapportbilaga 7, Stockholmsspecifik resultatbeskrivning.